

Petycja do Wójta Gminy i Rady Gminy Świnice Warckie

Temat : Sprawa przejrzystości i transparentności Rządowego Programu Odbudowy Zabytków oraz ratowania dworku w Gusinie, w którym mieszkała Maria Konopnicka, przed całkowitym zniszczeniem.

Uruchomiony został Rządowy Program Odbudowy Zabytków, nabór wniosków ma trwać do 17.03.2023. W ramach dofinansowania program przewiduje duże środki na prace budowlane, remontowe, konserwatorskie przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków. Dla gminy dofinansowanie wynosi 98%, a dotacje udzielane przez gminę dla pozostałych beneficjentów mogą wynieść nawet 100% kosztów prac. Wybór zabytków do dofinansowania dotacją powinien nastąpić w wyniku powszechnych i transparentnych działań, takie zasady są zapisane w regulaminie. Powinien być to proces który daje szansę zgłoszenia się wszystkich potencjalnych zainteresowanych, uprawnionych do ubiegania się o dotację. W naszej gminie publicznie nie znane było ogłoszenie o programie i naborze wniosków natomiast ogłoszono wyniki naboru w dniu 20.01.2023 na stronie internetowej na kwotę około 2 400 000 zł. Na liście brak jest dotacji dla właścicieli dworu w Parskach, dworku w Gusinie, czy innych obiektów zabytkowych w gminie. Lista nic nie mówi jakich zabytków wnioski dotyczą. W przypadku np. Sanktuarium nie wiadomo czy chodzi o budynek kościoła, czy dom rodzinny świętej Faustyny w Głogowcu, czy może zabytek ruchomy wyposażenie świątyni. W innych przypadkach jest podobnie, brak precyzyjnej informacji, a dofinansowanie jest do konkretnego zabytku którego właścicielem jest osoba fizyczna czy prawna. W związku z tymi nowymi możliwościami finansowymi gminy Świnice Warckie wnoszę o nawiązaniu kontaktów z właścicielami dworku w Gusinie, gdzie mieszkała w latach 1872-1877 Maria Konopnicka i zaproponowanie 100% dofinansowania na zabezpieczenie zabytku przed dalszą dewastacją. W chwili obecnej właściciel dworku wyraża także chęć sprzedaży dworku. Uległa więc zmianie sytuacja z lat poprzednich, gdy właściciel nie był zainteresowany sprzedażą tego historycznego miejsca. Sprawa dworku Marii Konopnickiej była tematem poruszonym już niejednokrotnie przez różne środowiska zarówno naukowe, lokalne i ogólnokrajowe. Przykładem artykuły z prasy z roku 2018. Zamieszczam linki do artykułów:

<https://wpolityce.pl/kultura/407282-zniszczony-dwor-konopnickiej-w-gusinie>

<https://wpolityce.pl/polityka/407528-tylko-u-nas-wojewoda-reaguje-ws-dworku-w-gusinie>

<https://www.researchgate.net/publication/321326853> Stan zachowania dworku Marii Konopnickiej w Gusinie w kontekście jego potencjalnej rewitalizacji

Sprawa dworku Marii Konopnickiej w Gusinie była też treścią petycji do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w roku 2022. Odpowiedz na petycję Ministerstwa Kultury dołączam jako załącznik do tego pisma. Wnoszę także o szczególną uwagę związaną z transparentnością i przejrzystością działań publicznych w tej sprawie. Część jednostek samorządu terytorialnego w ogłoszeniu o naborze wniosków stawia określone warunki np. jeden beneficjent jeden wniosek, udział własny minimum 2%. Określa kryteria wyboru beneficjentów i zabytku np. bardzo zły stan techniczny zabytku, znaczenie prac dla stanu zabytku, wartość historyczną naukową lub artystyczną zabytku, publiczną dostępność zabytku, stopień zaawansowania przygotowania prac. W celu oceny wniosków często powoływana jest też specjalna komisja. Sama

rada gminy Świnice Warckie podejmuje uchwałę o zasadach udzielania dotacji na jednej sesji, by na następnej ją uchylić bez wyjaśnienia czy będzie przygotowywana następna poprawiona. Zasadą tego programu jest, że każdy samorząd może złożyć maksymalnie 10 wniosków i to on dokonuje pierwszej weryfikacji. W skali kraju można się więc spodziewać dużo ponad 20 000 wniosków. Wnioski te będą poddane ocenie komisji powołanej przez premiera, a ostateczną decyzję podejmie sam premier. W programie na etapie rządowym nie ma praktycznie ogłoszonych żadnych kryteriów przyznawania środków beneficjentom. Nie wiadomo więc w jaki sposób z pośród tylu wniosków komisja i premier przejrzą, sprawiedliwie, uczciwie i transparentnie dokona wyboru wniosków składanych przez samorząd, osoby fizyczne i osoby prawne na najprzeróżniejsze zdania związane z zabytkami. Na podstawie tego konkursu i ogłoszonych zasad jest to wręcz niemożliwe. Jeżeli podzielimy 3 000 000 000 zł, kwotę przewidzianą do rozdysponowania w tym naborze, na prawie 3 000 jednostek samorządu terytorialnego, to na każdą gminę, powiat i województwo wypadnie średnio nieco ponad 1 000 000 zł. O ich pozyskanie będzie zabiegać wielu wnioskodawców i chyba trudno liczyć by wszyscy je otrzymali lub otrzymali we wnioskowanej wysokości. Potrzebna jest więc w całym procesie wyboru, przejrzystość i transparentność działań by wnioskodawcy nie mieli poczucia krzywdy i niesprawiedliwości. Wnoszę więc do władz gminy o podjęcie działań w celu ratowania tego niezwykłego miejsca, dworku Marii Konopnickiej w Gusinie, w oparciu o Rządowy Program Odbudowy Zabytków. Dworek który obecnie jest bardzo zniszczonym i zaniedbanym zabytkiem. Nowy program którego dofinansowanie wynosi 98% oraz nowe przesłanki w postaci chęci sprzedaży dworku przez jego właściciela pozwalają mieć nadzieję na ocalenie od kompletnego zniszczenia i dewastacji zabytku w Gusinie, niewątpliwie jednego z atrakcyjniejszych punktów o walorach historycznych na terenie naszej małej ojczyzny. Z racji tego że, po Marii Konopnickiej na terenie kraju pozostały tylko 3 budynki, w Suwałkach, Żarnowcu i Bronowie, fakt nie podjęcia żadnych działań i braku reakcji wobec nowych możliwości będzie stratą dla krajowej kultury i grozi utratą tego cennego w skali kraju obiektu kultury materialnej. Ważnym nowym elementem w tej poruszanej sprawie jest też chęć wpisania dworku w Gusinie przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków do rejestru zabytków z powodu jego walorów historycznych. Pragnę też zwrócić uwagę, że informacja o tym, iż właściciel oczekuje 650 000 zł za dworek jest niepełna, trochę przekłamana. Właściciel wystawił na sprzedaż nieruchomość w Gusinie o powierzchni 3,26 ha, na której znajduje się dworek, co oznacza cenę 20 zł za metr kwadratowy. Dla porównania Gmina Świnice np. kupiła grunty o powierzchni 2,5 ha w roku 2008 czyli 15 lat temu płacąc 250 000 zł, co daje cenę 10 zł za metr kwadratowy. Od tego czasu cena nieruchomości znacznie wzrosła. Powinno się podjąć w tej sprawie negocjacje z właścicielem. Władze Gminy mogłyby się też zwrócić np. do premiera o udzielenie dotacji na zakup nieruchomości, składając wniosek o wsparcie z rezerwy ogólnej premiera, z której finansuje się wiele lokalnych, najróżniejszych przedsięwzięć i zadań w ostatnich latach, w tym zakup nieruchomości dla samorządu. Podam jeden konkretny przykład finansowania zadania zakupu nieruchomości dla samorządu z rezerwy ogólnej premiera. W dniu 10 grudnia 2021 roku Wojewoda Małopolski Łukasz Kmita podpisał z burmistrzem miasta i gminy Niepołomice Romanem Ptakiem umowę potwierdzającą przyznanie dofinansowania w wysokości 518 000 zł. Dofinansowanie zostało przyznane na realizację zadania inwestycyjnego „Zakup nieruchomości gruntowej oznaczonej ewidencyjnie jako działka 690/1 w Zabierzowie Bocheńskim zabudowanej budynkiem użytkowym oznaczonym nr 97”. Burmistrz informował „ nabycie przez gminę Niepołomice prawa własności tej nieruchomości będzie punktem wyjścia do rozbudowy i modernizacji bazy przedszkolnej”

- załącznik odpowiedź na petycję Ministerstwa Kultury.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Departament Ochrony Zabytków
Zastępca Dyrektora
Jakub Wiśniewski

DOZ-KiNK.050.79.2022.WJ
Warszawa, 19 stycznia 2023 r.

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji

Na podstawie art. 13 ust. 1 i art. 15 ustawy z 11 lipca 2014 r. o petycjach (t. j. Dz. U. z 2018 r., poz. 870) w zw. z art. 247 i 238 § 1 ustawy z 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t. j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2000 ze zm.), w odpowiedzi na petycję z 24 października 2022 r. w sprawie zakupu dworku Marii Konopnickiej w Gusinie gm. Świnice Warckie, uprzejmie informuję, że petycja nie została uwzględniona.

Uzasadnienie

Analizując omawianą sprawę, zaznaczyć należy, że dwór Konopnickich, położony na działce nr ew. 121/2, ujęty został w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz w gminnej ewidencji zabytków gminy Świnice Warckie i niewątpliwie posiada wartości historyczne, o których mowa w treści petycji.

Podkreślić należy przede wszystkim, że wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad: a) uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, b) optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów; 2) w sposób umożliwiający terminową realizację zadań; 3) w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań, stosownie do art. 44 ust. 3 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t. j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1634 ze zm.).

W omawianej sprawie należy wziąć przede wszystkim pod uwagę znaczną cenę nieruchomości, położonej w lokalizacji mało atrakcyjnej z punktu widzenia pełnienia funkcji kulturalnych. Powyższe zagadnienie potęgowane jest przez potencjalnie bardzo wysokie nakłady związane z podjęciem niezbędnych robót budowlanych w celu zaadaptowania obiektu. Ponadto, w najbliższej okolicy brakuje instytucji kultury prowadzonej lub współprowadzonej przez MKiDN, która mogłaby docelowo opiekować się obiektem.

Trzeba mieć również na względzie, że co prawda w latach 1872-1877 mieszkała we dworze wraz z rodziną Maria Konopnicka (1842-1910), wybitna polska poetka, nowelistka, publicystka, krytyk literacki oraz tłumaczka, jednak opuściła go rozstając się z mężem, który nie popierał jej literackich ambicji. Co więcej, jej postać została już upamiętniona w ramach Muzeum Marii Konopnickiej w Żarnowcu, również mieszczącego się w dworze, który stanowił jej własność. Imię Marii Konopnickiej nosi ponadto Muzeum Okręgowe w Suwałkach. Pobyt Marii Konopnickiej w Gusinie upamiętnia pomnik w formie głazu narzutowego z tablicą pamiątkową przy wjeździe do parku dworskiego, ufundowany w 2007 r. przez harcerzy hufca ZHP w Uniejowie, Samorząd Gminy Świnice Warckie oraz Parafię Rzymsko-Katolicką w Grodzisku.

Niezależnie od powyższego wyjaśnić trzeba, że Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie ma możliwości zakupu rzeczonyj nieruchomości. Kwestie zakupu nieruchomości na rzecz samorządu lub Skarbu Państwa, regulują przepisy ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1899 ze zm.). Zgodnie z art. 17 ust. 1 cyt. ustawy, państwowe jednostki

organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej nabywają nieruchomości – na własność lub w użytkowanie wieczyste Skarbu Państwa, a samorządowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej – na własność lub w użytkowanie wieczyste odpowiedniej jednostki samorządu terytorialnego. Kompetencje do podjęcia działań zmierzających do nabycia prawa własności omawianej nieruchomości posiadałby Starosta Łęczycki, jako organ reprezentujący Skarb Państwa w sprawach gospodarowania nieruchomościami.

Na marginesie omawianej sprawy dodać należy, że zgodnie z art. 109 ust. 1 pkt 4 cyt. ustawy, gminie przysługuje prawo pierwokupu, dotyczy to jednak wyłącznie sytuacji sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków lub prawa użytkowania wieczystego takiej nieruchomości.

Organy ochrony zabytków, z wyjątkiem przesłanek określonych w art. 50 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.; daej: u.o.z.), nie są właściwe i nie posiadają kompetencji w zakresie zakupu i zarządzania nieruchomościami – również zabytkowymi. Zgodnie z art. 50 ust. 3 cyt. ustawy, starosta, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może wydać decyzje o zabezpieczeniu zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia jedynie w przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia lub uszkodzenia, do czasu usunięcia zagrożenia. Jeżeli nie jest możliwe usunięcie powyższego zagrożenia, zabytek nieruchomy może być na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków wywłaszczony przez starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy właściwej ze względu na miejsce położenia tego zabytku, w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami (art. 50 ust. 4 pkt 2 u.o.z.).

Stan zachowania rzeczzonego obiektu był już przedmiotem zainteresowania Departamentu Ochrony Zabytków MKiDN w 2018 r. Z zebranych wówczas i na potrzeby niniejszego postępowania danych wynika, że przedstawiciele Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków [ŁWKZ] kilkakrotnie prowadzili kontrole stanu zachowania zabytku (w latach 2004, 2006, 2009, 2018). W toku oględzin stwierdzano zły techniczny stan zachowania obiektu, wynikający zarówno z „wieloletniego braku prowadzenia prac konserwatorskich i robót budowlanych”, jak i licznych aktów dewastacji i wandalizmu. Z dokumentacji zgromadzonej w archiwum ŁWKZ wynika, iż obiekt był nieużytkowany od końca lat 70. XX w., od tego czasu nie były prowadzone w nim żadne prace konserwatorskie. Dalsze działania administracyjne nie były podejmowane z uwagi na brak możliwości ustalenia dokładnego adresu zamieszkania właścicielki nieruchomości, zamieszkałej w Niemczech,

Niezależnie od bezspornie złego stanu zachowania obiektu, w ocenie służb konserwatorskich nie utracił on walorów zabytkowych, zaś jego szczególna wartość historyczna predysponuje go do wpisania do rejestru zabytków. Zaznaczyć należy, że wpis do rejestru zabytków należy do wyłącznych kompetencji wojewódzkiego konserwatora zabytków, zgodnie z art. 9 ust. 1 u.o.z.. W związku z powyższym we wrześniu 2019 r. sporządzono aktualną kartę ewidencyjną zabytku nieruchomego. ŁWKZ informuje, iż podjęto działania związane z ustaleniem aktualnego stanu własności nieruchomości, jednak jak dotąd pozostały one bezskuteczne, wobec czego „odstąpił czasowo od dalszych czynności zmierzających do wszczęcia procedury wpisania zabytku do rejestru”.

Ogłoszenie o sprzedaży nieruchomości, o którym poinformował autor petycji, zostało niezwłocznie przekazane ŁWKZ w celu podjęcia próby kontaktu z właścicielem nieruchomości, co niewątpliwie ułatwi prowadzenie niezbędnych postępowań administracyjnych. Dodatkowo, w związku z treścią petycji oraz niepodlegającą dyskusji wagą historyczną zabytku, przedstawiciele Departamentu Ochrony Zabytków MKiDN planują w najbliższym czasie zorganizowanie spotkania z przedstawicielami samorządu w celu zainteresowania ich możliwością zakupu nieruchomości oraz pozyskiwania dotacji na prace przy zabytku ze środków MKiDN.

Jakub Wiśniewski

Pouczenie:

- 1) zgodnie z przepisem art. 8 ustawy o petycjach z dnia 11 lipca 2014 r. (Dz. U. z 2018 r., poz. 870) petycja została zamieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- 2) zgodnie z art. 13 ust. 2 ww. ustawy, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Otrzymują:

1. Pan _____
2. BIP MKiDN
3. A/a